

**Sprawozdanie z konferencji „*Poetus Literarus.*
Heinrich Böll zum 100. Geburtstag“
(Katowice, 19–20.10.2017)**

W dniach 19–20 października 2017 roku odbyła się w Bibliotece Śląskiej międzynarodowa konferencja naukowa „*Poetus literarus. Heinrich Böll zum 100. Geburtstag*”, poświęcona twórczości niemieckiego noblisty, którego setna rocznica urodzin przypadła w grudniu 2017 roku. Podczas uroczystego otwarcia głos zabrali: Waldemar Bojarun, wiceprezydent miasta Katowice, René Böll, syn pisarza, dr hab. prof. UŚ Tomasz Sapota, Prodziekan ds. Studenckich i Kształcenia UŚ, prof. zw. dr hab. Jan Malicki, dyrektor Biblioteki Śląskiej, Irene Fuhr-Hahn, dyrektor warszawskiego oddziału Heinrich-Böll-Stiftung, Ulrich Freitag, przewodniczący Köln-Kattowitz-Verein, oraz dr hab. prof. UŚ Renata Dampc-Jarosz, dyrektor Instytutu Filologii Germańskiej UŚ.

Wykład otwarcia pt. *Der ethische Realismus Heinrich Bölls* wygłosił prof. Leszek Żyliński z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Pokazał w nim, że realizm w twórczości Bölla wykracza poza sferę faktów, przez co przestaje być realizmem w klasycznym tego słowa rozumieniu. Odnosząc się do społecznej działalności pisarza, prof. L. Żyliński podkreślił, iż Böll utożsamiał akt pisania z czynem demokratycznym, przez co zaangażowanie stawało się dla niego obowiązkiem humanitarnym.

W czwartek, 19.10., uczestnicy mogli również wysłuchać referatów prof. Pawła Zimniaka (*Leidende Körper*) i dr hab. Arletty Szmorhun (*Kirche und Gewalt. Heinrich Bölls De(kon)struktion des institutionellen Katholizismus*) z Zielonej Góry oraz rozpoczynającego karierę naukową Clemensa Fuhrbacha z Kolonii (*Der private „Böll“ als Autor der Öffentlichkeit*). Prof. P. Zimniak analizował, opierając się na teorii Niklasa Luhmanna, znaczenie ciała i doznań zmysłowych w utworach Bölla,

dochodząc do wniosku, iż stanowią one powierzchwnie projekcyjne dla negatywnych wymiarów przestrzeni społecznej. Dr hab. A. Szmorhun, wychodząc od definicji przemocy strukturalnej Johana Galtunga, rozważała Böllowskie spory z Kościołem instytucjonalnym, które bynajmniej nie dotyczyły kwestii religijnych, lecz politycznych i społecznych. Mgr C. Fuhrbach posłużył się w swojej analizie cytatem z *Wykładów frankfurckich* Bölla i, nawiązując do rozróżnienia między sferą prywatną i publiczną, stawiał pytanie o ich znaczenie i przenikanie się w życiu i twórczości pisarza. Pierwszy dzień konferencji zamknął René Böll, prezentując wydane właśnie przez siebie pamiętniki wojenne ojca pt. *Man möchte manchmal wimmern wie ein Kind. Die Kriegstagebücher 1943 bis 1945*, których fragmenty czytał Volker Venohr.

Syn pisarza rozpoczął również drugi dzień sympozjum, wygłaszając referat na temat historii i rozwoju rodziny Böll w kontekście wydarzeń w Niemczech i na całym świecie, w tym między innymi krytyki ojca w okresie terroryzmu RAF czy licznych podróży całej rodziny do Związku Radzieckiego.

Po wystąpieniu René Bölla uczestnicy mogli wybrać między sekcją w języku niemieckim, poświęconą znajomościom pisarza z Paulem Celanem (prof. Paweł Piszczatowski), Horstem Bienkiem (prof. Grażyna B. Szewczyk) i Lwem Kopelewem (Elsbeth Zylla), jak również zainteresowaniu radzieckiego aparatu represji osobą pisarza (Astrid Shchekina-Greipel: *Heinrich Böll in den Augen des sowjetischen Kulturapparats*), oraz sekcją w języku polskim, skierowaną do uczniów katowickich liceów, a poświęconą polskiemu spojrzeniu na twórczość pisarza, z referatami prof. Renaty Dampc-Jarosz („*A geography of the soul*“: O znaczeniu Renu w twórczości Heinricha Bölla), dr Barbary Pogonowskiej („*Istnieje taka Irlandia*“: O wyprawie Heinricha Bölla do krainy magii i poezji w „*Dzienniku irlandzkim*”) oraz doktorantów: mgr. Pawła Meusa (*Przestrzenie wojenne w twórczości Heinricha Bölla i Ericha Marii Remarque*) i mgr. Michała Jakubskiego (*Postać Heimkehrera w krótkich opowiadaniach Heinricha Bölla*).

Kolejne piątkowe wystąpienia miały ponownie charakter plenarny, a dotyczyły recepcji twórczości pisarza w Polsce (Krzysztof Okoński: „*Wir müssen uns in Polen einmischen*“: *Das Werk Heinrich Bölls und der gegenwärtige polnische Erinnerungsdiskurs*; Michał Skop: *Bölls Rezeption in Polen nach 1989*) oraz spojrzenia na twórczość prozatorską pisarza z dzisiejszej perspektywy (Bruno Arich-Gerz: *Von Wundern und Wirkungsmacht. „Haus ohne Hüter“ (1954) und Sönke Wortmanns Spielfilm von 2003*; Tobiasz Janikowski: *Die Gerichtsverhandlung als turbulentes Familientreffen. Die Eigen- und Fremdbilder in Bölls Erzählung „Ende einer Dienstfahrt“*). Ostatni punkt programu konferencji stanowi-

ła prezentacja wydanej przez prof. Pawła Piszczatowskiego i dr. Bruno Arich-Gerza książki, zawierającej wybór tekstów Heinricha Bölla, której fragmenty czytał Bartłomiej Błaszczński, aktor Teatru Śląskiego.

Marek Kryś
Uniwersytet Śląski w Katowicach